

ΤΑΞΗ: Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 13 Απριλίου 2024
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η ζωή έχει άλλα σχήματα, άλλο χρώμα, άλλη τάξη, όταν την βλέπεις από πολύ μακριά. Μπορεί να χάνεις τις λεπτομέρειες, αλλά έχεις μια καθαρότερη στις κύριες γραμμές εικόνα. Γι' αυτό το λόγο, η καρτερία και η διαλλακτικότητα, η επιείκεια και η κατανόηση που δείχνουν οι γέροντες (όταν τη δείχνουν) οφείλονται σ' αυτό ακριβώς το μεγάλο τους προνόμιο, ότι βλέπουν της ζωής τα προβλήματα από μακριά. Αν αισθανόμαστε πολλές φορές την ανάγκη να καταφύγουμε στη βοήθειά τους και δεν εμπιστευόμαστε τον πατέρα μας, αλλά τον παππού μας, όχι τη μητέρα μας, αλλά τη γιαγιά μας, είναι επειδή από ένστικτο καταλαβαίνουμε, ότι η μητέρα και ο πατέρας βρίσκονται ακόμα μέσα στη ζωή, έχουν τα δικά τους προβλήματα να λύσουν και δεν μπορούν να εννοήσουν τα δικά μας. Όσο πιο κοντά είναι στα νιάτα οι άνθρωποι τόσο περισσότερο χρειάζονται τη βοήθεια των άλλων, των ώριμων, για να καταλάβουν τον εαυτό τους. [...]

Ο μόνος ορισμός που μπορούμε να δώσουμε στα γερατειά είναι: πολύ προχωρημένη ηλικία ή ακόμη πληρέστερη ωριμότητα. Το σύνορο, το πότε αρχίζει η γεροντική ηλικία δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί. Πρώτα-πρώτα η γραμμή αυτή ποικίλλει κατά εποχές, κλίματα, λαούς, αλλά και κατά ατομικές περιπτώσεις. Ο καθένας, εάν αξιωθεί να ζήσει πολλά χρόνια, περνάει αυτό το στάδιο της ζωής με το δικό του ρυθμό και στο δικό του χρόνο. Υπάρχουν άνθρωποι που παραωριμάζουν νωρίτερα από όσο δείχνει η φυσιολογική τους ηλικία, όχι μόνο σωματικά, αλλά και ψυχικά. Άλλοτε πάλι, όπως παρατείνεται η παιδική και η εφηβική φάση της ζωής, έτσι παρατείνεται και το στάδιο της ωριμότητας και σε πολύ προχωρημένα χρόνια εξακολουθεί ο άνθρωπος να μην παρουσιάζει τα σημάδια των γερατειών. Αυτά τουλάχιστον τα σημάδια είναι σαφή: χαλάρωση των σωματικών δυνάμεων, κάμψη της πνευματικής αντοχής, ηρέμηση του οργανισμού, ένταση των δυνάμεων της αδράνειας. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι η διανοητική κατάσταση δεν παρουσιάζει συνήθως ύφεση· απεναντίας έχουμε, αν όχι σημαντική πρόοδο, συχνά συντήρηση των πνευματικών δυνάμεων, ακόμα κι όξυνση της κριτικής ικανότητας σε πολύ προχωρημένη ηλικία.

Δεν παίζουν όλοι στο «περιθώριο» (όπως φαίνεται να είναι το γήρας) με την ίδια ψυχική διάθεση. Άλλοι παίζουν με καημό και απελπισία, και τότε κάνουν τη ζωή τους πάρα πολύ δύσκολη. Άλλοι με καρτερία και ευγνωμοσύνη, γιατί αξιώθηκαν

να ζήσουν ένα μακρό και υγιή βίο. Η ζωή ήταν και είναι για τον άνθρωπο, όπως το είπε στον ωραίο στίχο του ο Σολωμός: «μέγα αγαθό και πρώτο». Άλλωστε ό,τι ισχύει για την αρρώστια, ισχύει και για τα γεράματα: το γήρας δεν είναι καθεαυτό καλό ή κακό· γίνεται καλό ή κακό από τον τρόπο που θα το αντιμετωπίσει κανείς. Ο λαός μας αγαπά να λέει ότι κάθε ηλικία έχει τις χαρές της. Δεν ζητούμε όμως τις χαρές της ζωής ανάλογα με την ηλικία μας, και εκεί γίνονται τα λάθη, με αποτέλεσμα τις απογοητεύσεις και τις ταπεινώσεις. Ζητούμε σ' αυτή την ηλικία χαρές που δεν της ανήκουν, δικαιώματα που δεν μπορεί να παραχωρήσει, και γι' αυτό περιπλέκουμε τα πράγματα και κάνουμε κάποτε προβληματική και την υγεία και την αξιοπρέπειά μας.

**Ε. Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία,
Εκδόσεις «Δωδώνη» Αθήνα - Γιάννινα 1984**

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το σπάνιο δώρο

Καινούργιες θεωρίες.

Τα μωρά δεν πρέπει να τ' αφήνετε να κλαίνε.

Αμέσως να τα παίρνετε αγκαλιά. Αλλιώς

υπόκειται σε πρόωρη ανάπτυξη

το αίσθημα εγκατάλειψης ενηλικιώνεται

αφύσικα το παιδικό τους τραύμα

βγάζει δόντια μαλλιά νύχια γαμπιά μαχαίρια.

Για τους μεγάλους, ούτως ειπείν τους γέροντες

—ό,τι δεν είναι άνοιξη είναι γερόντιο πια—

ισχύουν πάντα οι παμπάλαιες απόψεις.

Ποτέ αγκαλιά. Αφήστε τους να σκάσουνε στο κλάμα

μέχρι να τους κοπεί η ανάσα

δυναμώνουν έτσι τα αποσιωπητικά τους.

Ας κλαίνε οι μεγάλοι. Δεν έχει αγκαλιά.

Γεμίστε μοναχά το μπιμπερό τους

με άγλυκην υπόσχεση —δεν κάνει να παχαίνουν

οι στερήσεις— πως θά 'ρθει μία και καλή

να τους επικοιμήσει λιπόσαρκα

η αγκαλιά της μάνας τους.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2024
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(ε)**

Βάλτε κοντά τους το μηχάνημα εκείνο
που καταγράφει τους θορύβους του μωρού
ώστε ν' ακούτε από μακριά
αν είναι ρυθμικά μοναχική η αναπνοή τους.
Ποτέ μη γελαστείτε να τους πάρετε αγκαλιά.
Τυλίγονται άγρια
γύρω απ' τον σπάνιο λαιμό αυτού του δώρου,
θα σας πνίξουν.

Τίποτα. Όταν σας ζητάνε αγκαλιά
μολών λαβέ μωρό μου, μολών λαβέ να απαντάτε.

Κική Δημουλά,
Η εφηβεία της λήθης,
Εκδόσεις «Στιγμή», 1994

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**ΘΕΜΑ Α****1ο υποερώτημα**

Να πυκνώσετε σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τα χαρακτηριστικά των ηλικιωμένων, όπως παρουσιάζονται στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου 1**.

Μονάδες 10**2ο υποερώτημα**

Ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο του **Κειμένου 1** αξιοποιεί ως τρόπους ανάπτυξης τη διαίρεση και την αναλογία. Να τους εντοπίσετε και να εξηγήσετε ποια πρόθεση του συγγραφέα εξυπηρετεί ο καθένας από αυτούς.

Μονάδες 10**3ο υποερώτημα**

Να ξαναγράψετε τα παρακάτω αποσπάσματα του **Κειμένου 1**, μετατρέποντας τα υπογραμμισμένα ρηματικά σύνολα σε ονοματικά. (Μονάδες 4) Ποια αλλαγή παρατηρείτε ως προς το ύφος λόγου; (Μονάδες 4)

«παρατείνεται και το στάδιο της ωριμότητας» 2^η παράγραφος

«γίνεται καλό ή κακό από τον τρόπο που θα το αντιμετωπίσει κανείς» 3^η παράγραφος

Μονάδες 8

4ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου 1** να εντοπίσετε το ασύνδετο σχήμα και να γράψετε για ποιο λόγο επέλεξε να το χρησιμοποιήσει ο συγγραφέας και τι προσδίδει υφολογικά στο κείμενο.

Μονάδες 7**ΘΕΜΑ Β**

Συμμετέχετε ως εκπρόσωπος του σχολείου σας σε μια εκδήλωσή του πολιτιστικού συλλόγου της περιοχής σας με αφορμή την παγκόσμια ημέρα τρίτης ηλικίας. Σε μια ομιλία σας (350-400 λέξεων) που θα εκφωνήσετε σ' αυτήν να παρουσιάσετε τεκμηριωμένα τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και να αναδείξετε τη σωστή στάση που χρειάζεται να έχουν απέναντί τους τόσο οι κρατικοί φορείς, όσο και το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Στην απάντησή σας μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά στοιχεία και από τα κείμενα αναφοράς.

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ Γ**

- Γ1.** Το ποίημα βασίζεται σε μια αντίθεση. Αφού την βρείτε να παρουσιάσετε ποια πρόθεση του ποιητικού υποκειμένου εξυπηρετεί. (Μονάδες 10)
- Γ2.** Στο ποίημα αξιοποιούνται όλες οι εγκλίσεις. Να καταγράψετε ένα παράδειγμα για καθεμία και να αιτιολογήσετε τη χρήση της κάθε περίπτωσης σε σχέση με το περιεχόμενο και το ύφος. (Μονάδες 10)

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ Δ**

Το ποίημα τιτλοφορείται «Το σπάνιο δώρο». Στηριζόμενοι/ες σε κειμενικές αναφορές, ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, αυτό; Εσείς πόσο σπάνια δίνετε το δώρο αυτό στα άτομα της τρίτης ηλικίας και γιατί; Απαντήστε σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

Μονάδες 15